

Baltijas Semkopis.

Apsteļamās:

Redakcijas mājā, Jelgavā, Katoļu eļā № 2.
Rihgā: Šilling'a, Kapteina un Lugaņa grahmatu-
bobi un pē topmana Verchendorff, pilf. Kalku-eļā
№ 13. Ritās pilfētiās: wiās grahmatu-bobi.
Uf laukeem: pē pagasta-walbehm, mahzitateem,
skolotajeem, ic.

4. gads.

Jelgavā, 10. maijā.

Makšā:

Ar Peelitumu: par gadu 3 rub., par 1/2 gadu 1 r. 60 f.
Bez Peelituma: par gadu 2 rub., par 1/2 gadu 1 r. 10 f.
Par pēsubtishanu ar pastu uf latru eļemplari, ween'
alga waj ar jeb beļ Peelituma, jamašā 60 kap. par g.
un 35 kap. par 1/2 g. Sludinajumus peenem wiās
apsteļamās weetās pret 8 kap. par šihu rindimu.

№ 19.

Lihds ar Baltijas Semkopi if nedēšas isnahļ Peelitums ar stahsteem un derigu laika-kaweekli;

makšā 1 rub. par gadu, 50 kap. par pušgadu.

1878.

Rahditajs: Kā sehla wislabaki semē eemaišama? Viteneela darbi pawafari. Par linu kopschānu. Schlehde. Politikas pahrstats. Dajchadas šinas: no eekšhe-
mehm; wišjaunatas šinas. Sadsithwe un šiniba: Jentral-Mfritas mešchonū tau-
tas Ugogi. Peemetinajumi Datw. šintafij. Sludinajumi.

Saimneezibas nodata.

Kā wislabaki sehla semē eemaišama?

Jautaschāna, kas Kuršemes beedribā pr. bišchutopschānas tai 20.
aprili šch. g. preekščā zelta.

Beenijami beedri, sehklas ir dajchadas, gan šmalšas gan rupjas.
Šmalšas sehklas teel sehli un rupjas atkal dšilaki preekšč sehklas labi
šataifitā semē eemaišitas. Been. jautatajš šawā jautaschānā naw sehllu
pē wahrda šauzis, tadehļ wispahrigi runajot, buhs jaturahs wairaf pē
muhfu šalmu augu sehlahm — tas ir pē rudseem, kweešcheem, mee-
scheem u. t. j. pr.

It kā sehklas ir dajchadas, tā ari mums tagad dajchadi eero-
tšchi (rihti) preekšč sehllu eemaišichānas semē, gan arkli un ezešchas,
gan ekstirpatori un krimeri un wehl dajchi ziti. Dajchs nu war buht
eefaukšees: Ja, tas teefa, wišadi sehjami eerotšchi gan nu pašaulē
tagad ir; bet kam tad gan tee wiš waijadšigi — blehnas! kas tad
kaišch muhfu wežam Kuršemes arklam, ar kuru tehwi tehwi šawu seh-
linu ee-arušchi un dajchi it bagatigi plahwušchi?! — Ne, mihtais,
muhfu Kuršemes arklam (ahku arklam) ir dajchadas kaites pē sehklas
eestrahdaschānas; to dširdekim uf preekšču; tagad nu apluhkofim no teem
augščā mineteem eerotšcheem katru sehwiščhi.

1. Kuršemes jeb ahku arklis. Wairaf gadus atpakaf pē
mums Baltijā ari nebij zits eerozis preekšč sehklas eemaišichānas semē,
kā tikaļ wežais ahku arklis. Ar to ee-ara tiklab seemas sehju, kā wa-
šareju, tiklab rupjas kā šmalšas sehklas. Zebšču gan pē katra arkla
weens zilweks bija waijadšigs; tad tatišču muhfu tehwi par to ne kā
nenofkuma, kad tik arajs diwi puhraweetas par deenu ee-ara. Wini
iftika ar wezo arllu it brangi, un kā nu ne-iftiks, jo aramas semes
toarei bija daudš mafaf ne kā tagad un araji bija wairaf pē-eijami.
Bet tagad un daudš žitadi — pawišam otradi: arama semē ar 1/2 daku —
zaur ptehfumeem paleelinajuschs un gahjeji šawā lonē uf puši pa-aug-
stinajuschees, kā pateesi ir grehti šalafit wihrus kas lai wairakeem ark-
leem pakafā štagatu; un tomehr wehl atgadahs šaimneeki — un dajchi
it brangi pahritušchi šaimneeki, kas pehž weza eeraduma wehl ar wezeem
ahku arkleem sehllu ee-ar. Bet ne ween tamdehļ wezeē ahku arkli
šmahdejami, kā ar teem sehščhāna netapa wežināta un kā sehščhāna ar
teem pagehreja daudš zilweku špehka — bet ari tamdehļ tee naw de-
rigi, kā tee daudšreis padarija semtopim deefgan raifes; kad pē ne-
iš-
dewigās semes wišā laukā šagreesa špihdoščas welenas, tā ka lauks
no weena gala lihds otram ka mirdset mirdseja un tā pē semes ša-
šmalžinaschānas semtopim bija galwas šahpu deefgan! Pē tam wehl
winšč sehllu neweenadi eemaiša un atstahj daudš nesahles dšihwas
un ne-aistittas.

2. Ezešcha. Naw wišai šen, kad ta leelafa data Kuršemes sem-
kopju šahka wezo ahka arllu sehād un tad pē sehklas eemaišichānas
atmest, it ihpašchi seemas sehju šahka ar ezeščahm ween ee-ezet. Zaur
to nu sehščhānas darbs jau daudš pawežinajahs un wišai weizahs,
kad semtopji no kofa uf dšelšu ezeščahm pahrgahja. Tē man ar preekču
japeemin, ka dšelšu ezešču eegahdaschāna pē mums, Jelgawas apgabala
šaimneekeem, gahja pa koflu pa galwu. Dšelšu ezeščas iplatijahs
wišpahri eekšč 2—3 gadeem. Lai mihtais Deews dotu, ka tāpat eetu
ar ekstirpatoru un zitu sehjamu arllu eegahdaschānu. Bet lai nu ne-
noklihtam, tad turešimees pē augšchejas jautaschānas. Kā jau nu pat
mineju zaur dšelšu ezeščahm jau sehklas eestrahdaschāna kfuwa daudš
maf pawežināta, it ihpašchi pē rudseem nu notifa it riktigi, jo tee
nemihļ dšitu eestrahdaschānu; tee semē eesehti grib lahpraht debesi re-
dset; ari kweešchi pa ezešču sehiti pa-anga pē mums it brangi, tā kā
itin reti wehl kahds atgadahs, kas kweeščus par arllu sehj. Tur preti
atkal pē wafarejas ir retais, kas to ar ezeščahm ee-eze, un itin pareiši,
jo ar ezeščahm wafareju neder wiš ee-ezet, kaut ari seme buhtu pawafari
kahrtato: jo wafarejas laukōs ir mums koti štiprs eemaidneeks, proti —
„nesahles” — un šcho eemaidneeku ar ezeščahm newarešim wiš pilnigi
ušwaret, buhs jaluhkofjahs pehž zita lahda eerošcha. — Pē šmalšatu
sehllu — ka linu, lehju u. š. — eestrahdaschānas, der ezešcha pilnigafi
ne kā zits kahds eerozis; ari pē aušu sehščhānas, kad eekriht ptehfumā
uf welenahm sehjamas, waram til ar ezešču ween strahdat; bet pē aušu
un meešču sehščhānas wežā semē jameklē wehl jo derigaks eerozis un
tas buhs:

3. Ekstirpators. Ekstirpatori nu ir dajchadi, gan beļ riteneem,
gan ar weenu un wairaf riteneem; beidšamais teel pē mums no lauku
kalejeem pagatawots, bet ne-efmu wehl ar winu labi eepafinees. Ek-
stirpatori ar weenu riteni (Hohenheimer Ekstirpator) pašištu it labi; jau
trihš gadus ar winu efmu strahdajis. Winam ir septini lemeschi, trihš
pirmajā rindā un tšchetri pakafejā rindā; pehž dšikuma un šelluma to
war weegli pastelet, no diweem širgeem wilkts tas kahrtatā semē eet it
brangi un eemaiša sehllu uf to labako. Bet preekšč širnu un aušu
sehščhānas ekstirpators naw wišai teizams, jo pē mums neteel širnu
un aušu seme kahrtata un tadehļ ekstirpators ar šawahm prahwahm
tuhtahm (lemescheem) negrib zeetafā semē eespeestees, bet pawanda tikaļ
wirseju watejo semi. Sehlu, to kahrtatā semē sehjam kā kweeščus
un meeščus — eemaiša Hohenheimera ekstirpators beļ wainas. Mak-
šaja Rihgā 1876. gadā, pē Zieglera un beedra pirktš, 28 rubli. š.

Bet ekstirpators beļ riteneem, jaunafōs laifōs pahrlabots, leelahs,
pehž manahm domahm tas wišu labafais buht. Winam ir 13 lemeschi
(preekščā 6 un pakafā 7). Lemeschi ir mafaki ne kā Hohenheimera ek-
stirpatorim un leelaks ne kā trihšstuhrigam krimerim. Stahws ir no
kofa, furā tee 13 lemeschi ahka wišigi (lihti) eestirpinati; nem 6 peh-
das platu wedeenu un trihš širgi to weegli war wilkt; winu war bruhket
tiklabi kahrtatā, kā nekahrtatā semē un eemaiša sehllu it brangi.
Dabujams Rihgā pē F. H. Grahmann l. par 28 rubl. š.

4. Krimeris (Krümmer.) Šchis ari ir peenemams par sehklas
eewanditaju. 2 širgi to špehs wilkt un preekšč nekahrtatas semes efmu
winu par derigafu atradis ne kā Hohenheimera ekstirpatoru; bet kah-
tatā seme tas eet drufku pa dšitu un zaur to, ka wina lemeschi masi,

winsch ne-eewanda sehllu it pilnigi, tadeht ar dselsu ezeschahm pahris fahrtu palak ja-ese. Bet semi preeksch sehshanas sagatawot winu turu par wis derigato eerozi; fassitu jeb fahrtschhu semi winsch dara tschaganu un neschles isfahrtsch it brangi. Wina isskats ir trihsstuh-rigs, ar dsels un ari ar tofa stahwu ar 9 dselsu tapahm, kuru gali lemescha wihstigi isleetti. Maksa Rihga 18 rubl. f.

5. Triju lemeschu arklis. Par scho nu daudj nerunafim; jo Grahamna pahrlabotam estirpatorim winsch sehklas eestrahdaschanas sinu gluschi mas lihdsinafees. Ir jau tamdeht flits, ka winsch semi newanda, bet pawisam apgreesch. Ja nu fausa laika sehshana eetriht, tad winsch wirjejo fauso fahrtianu apgulda apafscha un apafschejo mitro semi usgreesch wirsu, kura atkal faule iskalt un ta tad sehklas graudinam pee isbihgschanas truhst ta wajjadiga mitruma. Wina ari us laukeem buhwe un maksa lihdsi 25 rubl. f.

Utronahs wehl daschi ziti sehklas eemaisitaji, nu muhsu lauku katejeem falti, bet ta leelata dafa no teem lihdsinajahs muhsu augscha minetam Grahamna estirpatorim (zits wahrds schim rihkam wehl naw sinams). Zeru, ka zeen. jautataju buhschu pilnigi apmeerinajis, kad winu us estirpatoorem norahdu; jo tee ari ir pateescham tee derigatee sehklas eemaisitaji, tiffabi fausa ka flapja laika. Sausa laika tee derigi tamdeht, ka semi ne-apgreesch un zaur to seemas mitrumu ne-igaisina, kas augeem no leela swara; un flapja laika atkal semi neschtrihle, ka tas pee masa ahlu arkla redsams; un kur nu wisas sehshanas leeliska pawejinafschana?! Tadeht mihti semtopji, nekawejeetees preeksch sawas fainneeziabas derigus eerothschus eegahdatees! — S. Neubergs.

Biteneeka darbs pawafari.*)

Ar preeku apweizina if weens biteneeks pawafari sawu bit ischu pirmo isskreeschannu. Ja kahda jautu fauliga deena no weena un otra stropa bites negribetu isskreet, kamehr no ziteem stropeem tahs ar waru ahra dodahs, tad biteneeks skumigi auzi pee isskrejama zauruma peelizis klatsahs, un ja ne ka nedfird, tad eepuhfsch dwaachu, zaur kam wehl dschwahs bites wisada wihse dodahs pee isskrejama zauruma. Pawafari biteneekam wiswairat jaleef wehriba us sawahm bitehm un tahm, kur wajjadigs ja-eet paliga. Wispirms pee mironu isneschanas un stropa istihrischanas. Ja laiks wehl auksts, un stropu newar pa wisam waka taifit, tad pee Berleptscha un Dahtes**) stropeem tihrischana

*) Kursemes b. I. beedriba preekscha nests 20. aprili 1878. Red.

**) Schini reisa no tahdeem stropeem ween runaschu. Sarakstatais.

jo weegli isdarama apafschejo klapi isnemot, kur tad wisus uetihrumus war imehst. Tagad, kad bites jau fahf ahra ftreet, ihpafchi diwas leetas wehra janem: 1) waj bitehm ir pahrtikas, un 2) waj tahs pafschas ir rittigas.

1) No bishu pahrtikas runajot buhs jastatahs us tam:

- a) waj bitehm naw pahrtikas truhkums,
- b) waj tahm naw samaitats medus stropa un
- c) waj winahm naw pa daudj medus.

Ismanigs biteneeks no rahmi stahwofchas bishu faimes pee stropa peefisdams jau issinahs, ka bitehm ar pahrtiku. Kad bites pee stropa peefitot zaur spahrninu plewinaschannu sparschledamu troksni taifa, tad tahm pahrtikas waj nu ne mas wairs naw, jeb naw wairs daudj un bitehm drihsuna ehadamajs pawueedsams, lai tahs bada nahwe nenouihst. Daschu reis bitehm medus deesgan, bet tas zaur kaut kahda stropu stropa fahzis ruhgt un tahda wihse samaitatees, naw preeksch bishu pahrtikas derigs un tadeht isnemams. Tahda stropa bites ari ar schkistru medu jeb zukuru ehduamas. Jo tahdas bishu faimes, kuzahm kreetna medus pafschahm deesgan, agru pawafari ar schkistru, gan drihs uhdenim lihdsigu medu jeb zukuru ehduat, nebuhs biteneekam par flahdi, bet turpretim par pelku. Stiprahm bitehm agru pawafari daudj zirmenu un ja bites scheem baribu lai taifa is weza medus, tad winahm wajjaga daudj uhdena, kuru peenesot bitehm aishem daudj laika. Pee schi darba ari aiseet daudj bites postu. Ja tahm stropa tahds materials, tas weizina koti darbu, bishu faime manami wairwahs un tahs laiku jo laiku laich behrus, un ja ari to ne, tad atkal buhs medus papilnam. Dod bitehm pawafari un winas tew atdos bagatigi rudeni.

Ne weens zits radijums war buht naw til nashkigs, ka bite. Ja sa-osh tur, kur ne mas newaretu domat, ka tur kas buhtu dabujams. Ja ta nu newar atwehletu atklasta dabu ne ka laba dabuht, tad leen un sprauschahs eescha aisseegtas weetas. Ja apmana, ka laiminu stropa kas dabujams, tad lauschahs ari tur eescha. No tam zetahs laupitaju bites. Ja nu tahda no zitahm bitehm apsehsta bishu toka ir daudj medus un mas bishu, ta ka tahs wisu medu newar apsegt, tad laupitajas jo drihs dabu wirsroku, un ar pahrspehtahm bitehm tad ir beigas. Tahdahm bitehm tad wisi medas rahmishi isnemami un tahs it nafts ar schkistru medu ehduamas, titai ehadamajs deenas laika nedrihtst palist stropa. — Ari masai bishu faime, ja tai ari nekristu zitas bites wirsu, wis medus lihdsi weenam pilnam rahmitim isnemams un ruhme tahm til knapa pataifama, zit til eespehjams, lai stropa rastos preeksch perinajumeem stiprs siltums.

Sadsihwe un siniba.

Zentral-Afrikas weichom ziltis Ugogi. Afrila (pee sentaitu tautahm sem ta nosaukuma Libija waj Etiopija pafstama) Eiropetim bija ilgatu ne ta zita kahda pasaulis dala palikuse aifshgta, jo daba un zilweti bija saweenojuschees un no pat senateem laiteem winam nelahwa schini noskehpta brijnumu seme eelkult. Ostu truhkums, nahwigs klimats gar Afrilas kraasteem, eedfihwotaju sweschadas walodas un eeraschas, kas Afrilas deenwidis tur zaur gadu sinteem zauri seeboschu wehrgu andei pa wisam swehrischahs pahrspehtahs un Seemet-Afrila atkal kristigas tizibas newaschana un wajfaschana — tee bija tee lawekli, kas Eiropescheem leedsa dsikali seme esseet un ar turoenes zilweteem un dabu eepashtees. Titai paschods jaunatods laikos, ap 1840. gadu pee Eiropescheem radahs daschadi dsinekli, — pee kopmaneem mantas un pee mahziteem wihreem goda un sawas lahriba, ka ari zenschanahs kristigu tizibu isplatit — un titai schee dsinekli wispehdigi pahrspehja wisus laweklus un titai scheem dsinekleem, numis japateizahs, ka numis schim brijshannu jau ir daudj un daschadas sinas par Afrilu, par winas dabu, augeem, kustoneem un ari par pascheem zilweteem. Schini, Balt. Sentopja num. lp. 164. ir redjami nobilbesumi no daschahm Ugogu tautas ziltihm. Schi tauta dsihwo starp deenwidis platuma 5. un 10. gradu Deenwidis-Afrilas dala, ne wisai tahlu no Judijas oleana kraasteem deenwidis no Kere wes esara.

Zil daschadas Afrilas tautas ari ir, tad pee tahm tomehr atron daudslahet weenadas eeraschas un tikumus; wiswairat schini sind tahs tautas zita zita lihdsinajahs, kam wehl waj ne kahdas satikschanahs naw bijuschas ar Eiropescheem. Wispirms pee scheem Afrilas melnajeem kriht azis tas, ka wini sawa meesa, it ihpafchi waiga, daschadaschadas schiipas dsiki eegreesch, domadami to koti jauki esam. Pee daudj tautahm pastahw tas eeradums, daschus sobus iskaust un zitus atkal ipizus nowihlet. It ihpafchi seewejschi labprahst sawas lupas usgrefno, pee daschahm tautahm ar lah-dahm metala plahstitehm, pee zitahm ar lawineem, wehl pee zitahm atkal pat ar tofa gabalineem. Melnaje behrnischligi preezajahs un lepojahs, tad tee war pushtotees ar glahses un dselles pehrku schmorehm waj ap kalu, rokahm un lahjahm war nefat

gredsenus no lapara, tehrauda, ja pat no setta. Ar ihpafchu ruhpihu daschi melnaje sawus matus topi, tos daschadaschadi pihdami un sawihdami. Us apgehrbu wispahri leel koti mas wehribas, daudslahet it ne kahda apgehrba nenesa, pat ne seewejschi ne; titai tahs tautas, kas jo aukstos widis dsihwo, gehrbjahs mescha-swehru ahdas un aitu laschods. Gandriht it wisas tautas sawus matus un sawu meesu smehe ar taukeem, pee Abesineescheem mati un meesa tibri tel ar sweestu apshnehteti. Daschas tautas ari wehl mihte, sawas jahdschas un pilsehtu muhrus usgrefnot ar sawu eenaid-neeku isbalinateem galwu kauseem, to tee notawuschi.

Pee wisahm Afrilas tautahm wehrgu buhschana pastahw pilna jakuma, un andele ar wehrgeem melnajos ir padarijuse par koti mantas lahrigeem. Par raib u brahniu waj pehrku schnoriti tehws ne reti pahrdod sawu pascha behrnu lihdsi ar ta mahti. Jamitijas sind pee melnajeem pastahw poligamija (daudj seemu buhschana). Seemu kaitis ir leeziba no wihra bagatibas, jo seemas wiswairat teel pirktas un ir sawa wihra wehrdsenes. — Melnajo tizibas Afrila, — ja tur naw kristiga waj Muhameda tizibas eeweefuschahs — ir wisai rupja elka deemiba. Idemiga brijdi war-buht jo plashatas sinas pasneegschu par Afrilas eedfihwotajeem. M. L.

Peemetinajumi Latwju sintaksij.

Kas no Latweescheem nodarbodamees gar mihko tehwu walodimu nebuhtu atsinis muhsu zeenijama muhsu-walodas likumibas isklaidrotaja gramatitas esam teizami un ar apstiu isstrahdatas? Kurisch zil schihs gramatas nembams roka neeseedotu no jauna pateizibas muhsu rakstneezibas atspirdsinatajam, kas parahdijis latram walodas mihletajam awotu, nepeefudami burbulosochu kaidreem, tihreem, schkistteem, koseem burbulisheem, is ka war smektees malku pehz malkas kurisch latrs, kam tihf sawus pehtitaju-garus strahdinat? Spirtata, schirtata muhsu waloda ir tikus latra grahmata, kas sawos teizeeds atbalstahs us tautas gara-raschojumeem, un kad muhsu rakstneezibas strume til tautas gara-raschojumu awoti weeni eetezehs, waj tad schi nebuhs ihpafcha, perlahjiga weida, kahda terptai tai ne buht nebuhs jabihstahs pasfaules rakstneezibas-juhras eetefa?)

*) -grilwa - Mandung;

Otra leeta, uš ko biteneekam pašchā agrā pawafari pee sawahm bitehm jaragahs ir: waj wina bites ir riktigas, tas ir, waj biščhu ištēnā dšihwiba, pate lehnineene wehl pee dšihwibas un waj ta ir riktiga.

Tapat kā dascha bitite tiklab seemas laikā, kā ari pawafari pee pirmās ištēnēšanas waj nu šchahdā jeb tahdā wišē aiseet postā, tāpat tas ar biščhu lehnineeni war notikt. Ja aprita mehnescha beigās tahdam biščhu stropam lehnineene bojā aigahjuse, un stropam wehl stipra šaime, tad tas wehl glahbjams, kad tam ne-aistaitus zirneus eeleet, ja pašcham tahdu wehl nebuhtu, bet ja agrakā laikā lehnineene maitajusehs, tad wišs publiuš, tahdu biščhu šaimi glahbjot, par welti. Jo, ja zaur derigu zirneus eelischānu bites šewim jaunū lehnineeni isperinatu, tad ta agras gadšahrtas deht, kur wehl naw tranu, paliktu ne-augliga. Un ja ari tas nenotiktu, jo lehnineenes isperināschānu war biteneeks ušawet, tomehr biščhu šaime tā šaščkuttu, ka ta wišā wafarā beš biteneeka peepališdšechānas — zaur kam atkal zitahm bitehm šahde notiktu — newaretu wairs eestiprinātees. Tadēhl tahda stropa bites jau pašchā eefahšumā pee zitahm peelaiščhāmas, kas tā darams: Bites tahdā ar šchihstu medu ištēhretā grošā šanemamas un lihšd wafaram paturamas. Wafarā tahs bites, kurahm grib zitas klahst peelaišt, labi šasaduštē (šasatwehpina), grošā buhdamas bites labi šasafrata, ka wišas dabuhtu medus šmaku, un tad jalaišč klahst. Tahdā wišē peelaištās, tahs it labi top ušremtas un dšihwo kopā kā wezu wežās mahšas. Bet kā lai pašihst, ka tahdai biščhu šaimēi naw wairs waldbneezes? Pee tam daudštahrtigas šihmes. Wišpirms bites paseel behdigas, tekā pee ištējama zauruma šchurpu turpu. No stropa ištēhretāšas nekreen tuhdaš projam, un no lauka pahrnahšchās neleen tuhdaš stropā eefchā. Bet to dara ari tahdu reiš it riktigas bites, wišwairaf tad, kad bites ir aistaitinātas. Wišdroščhafi war ištinat, waj bites riktigas jeb nē, kad pašchā stropā eefkatahs. Kad naw jaunū zirneus, tad jau domajams, ka wairs nebuhs pareiši, un tatščhu ir tas war wilt. Kad biščhu šaime knapa, stropā maš medus, maš šiltuma un maš puku-putekku rudenē šanests, tad zitadi wišadi riktigahm bitehm ari agrak naw zirneus, ka tiš tad, kad tahs ar šchihstu medu ehdiņa un tahs ištēredamas seedus dabū. Wišlabata un droščhafa šihme deht lehnineenes ir, kad apluhtu biščhu šahrtibu. Kad wišs medus ir aprimštitš, tur klahst wašku šaninas naw šlaibri ištihritas, tad tahdā mahjā naw wairs šaimneezes. Kur šchi atrodahs, tur medus top pehz šahrtas preeščh patehščhānas jeb pahrštrahdaschānas no waškeem ištēmts un šaninas tuhdaš kā šlauzit ištēlauzitas. Kad lehnineene jau rudenē maitajusehs, tad bites šawā

mahjā newaijadšigos zaurumius un šchirbinas wairs nelipino zeet, bet atštahj wišu šwabadi, kā jau uš posta. Waj lehnineene wehl pee dšihwibas ir jeb naw, ja-eewehro pirmās pawafara deenās, kad bites jau šahl šreet pa ahru. Šlgi tas tā neduhre. Šau pehz maš deenahm šahšahs tahdā šlimā biščhu kofā kaut žit ne žit šahrtibas rastees. Šau war manit, ka paretam tahda bitite pahrnahl ar seedeem. No-pratejš nu domā, ka wišs pareiši, bet kas to doš. Tagad stropā ta buhščhāna palifuse wehl šlittata. Nu weena jeb wairaf neriktigas waldbneezes eeradušchahs, eegrubhch wišu biščhu pulku šamaitāschānā, ehdašus ween (tranus) un ne štrahdbneezes perinadamas. Tahda biščhu šaime ar wiltigu lehnineeni gruhti glahbjama, un daudšreis tas ne pa galam ne-išdodahs. Wišgudrafi ar tahdu biščhu stropu tā darams: Wišas bites no tahda stropa ištēnemas un tahdā tukščhā stropā eeleekamas. Šchis nu biščhu dahriā tahdā atštata weetā nolēekamš. Šir-majā stropā nu ja-eeleek no ziteem stropeem ištēmti daschadā wezumā atraštamees šchetri zirneus rahmišchi ar wišahm tur wiršū atraštamees jaunahm bitehm, bet pee ištējemā zauruma pašchā preeščhā abeješ tahščhōs no šlimā stropa rahmišcheem, katrā tahščhā pa weenam. Pehz zirneus rahmišcheem war eefahrt wehl tos žitus, tikai no wežā šlimā stropa bitehm nebuhs ne weenai wirš rahmišcheem wairs atraštees. Tukščhājā stropā bites tagad šahrtahšahs tahdā muškulā, bet jo drihš šahl šreet atkal atpakaš uš wezo weetu, kur nu jaunū eerikte. Wiltigā lehnineene paliks ar weenu pehdeja, tapehz ka ta alaišč mehšd uštūretees biščhu apaiščhā. Ša nu wehl kahlšs maš biščhu muškulis duhres leelumā tukščhājā stropā atlizees, tad tas eeberams ar šchihstu medu ištēhretā grošā, labi šakratams un zitahm wezahm bitehm peelaiščhams. Tagad wiltigā lehnineene buhs wišadā wišē pagalam. Deeweris.

Par linu kopščhānu.

(Ši kuršem, b. l. beedribas.)

R. Thomsons. Par šcho leetu war koti daudš un plaščhi runat; wina ir plaščhi šapahrrunā un jaiššklaidro, tadeht ka ta koti šwariga. Es to darišchu turpmā, ištēwigā brihdi; tagad mums koti maš watas, — šchodeen es tikai par teem wiššwarigakeem jautaju-meem runāščhu, ihpaščhi par to: kahdi štaka- waj škunstigeem mehšli preeščh lineem wišlabaki deretu?

Ar zeeteem štaka-mehšleem tikai rudenē der linu šemi mehšlot, pawafari tee to padara pa daudš waligu; pawafari der wairaf te-koščhi štaka-mehšli (šutra, wirza), bet wehl jo labaki šchahdi škun-

Un waj nu nawa jeb kura ištēhretā Latweeščhu žilweta (jaunetta, —les) pee-nahšums, til dšiti eemahžitees tautas dšeešmās eefchā, šamehr tas pilnigi šašehšd wišu, kas tur šašehšdams, apšer wišu, kas apšerams, šamehr tas prot šawas dšeešmas tani mehra, tā šenee Greeki mahježa teizama Homeruš wahršmus?) Žit tas, žita ne tā neminot, šawas walodas weidu, garu š. atšahrt mahžitū, par to lai šatrs špreešč patš.

Šchinis peemētinājumōs man gribetōs gan attihštīt daschus šitumus un eemeh-rojumus ištē mineteem amoteem, šo Bielenšteins waj ne maš waj tikai tā garam eijot peešihmejš un kas, kautščhu peeškaitami walodas koščhumam, rakštōs maš šastopami, gan atkal uš Bielenšteina un tautas dšeešmahm atšahšrotees daschās rakštas-walodas ne-šahrtibas uššihmet. —

1. Latwju walodā atrodahs weetas infinitiwus (infin. locativus).

2927. dšeešmā (Biel. šrahj.) šasams: Wežalās eetalinas

Žita kult, žita malt;

Es jaunala, es gudrata

Es ar ugun' namina.

Beš zitahm eewehrojamašm buhščhānahm otrā wahršmā redšam preditatus weetā šahwam infinitiwu. Tahdu truhšuma-teitumu (eleipš) pišdidami šišim šub-šektum un infinitiwum štarpā „ir.“ kas nošihmē atrodahs= „ir aigahjuš“: Žita ira kult. Kult id nu lihššinajahš pirmam šahrtam noluhša infinitiwum (Biel. § 731.) til ar to štarpibu, ka šchis šihmejšahs uš ištēhretānu turpmā: doš man dšert= doš man, es gribu dšert=dšerščhu, bet muhšu šchi brihšcha kult weenadi uš ta laika, kurā šahw tā brihščhūs waijadšiga buht = forma: žita (ira)kult = žita kul, žita bija kult = kuhla. — Otram šahrtam un daudš žeeščhafi šchis infinitiwus peešchējšahs lotatiwus-šasum. Ša kaut kas waižatu: Kur wežalās eetalinas? un winam atšildetu: Žita kult, žita malt, tad wiščh ištēš Latweetiš buhdams to tā ušremtu, kā kad winam buhtu teiktš: Žita rišā, žita maltawā. Un otra dšeešminas data war buht peerahda širmās dšeešminas daišo šazeretaju tapatdomajūščhu, jo infinitiwēem „kult, malt“ šorrespondē 4. wahršmā „namina.“

Ši šchi peemehra nu attihštām šchahdu šitumu. Weetas infinitiwus (ar ira, bija) ištēctajahs no žilweeteem, kam kaut kahds pašahwišs weikalš šawā weetā ištē-

rams, tos apšihmet tani nu pat nodarbojamees (ar „ira“ waj beš ne tā waj nodor-bojuščhōs (ar „bija“).

Ša Žahnitis šolens, ta war teikt: Žahnis (ira) mahžitees = Žahnis šolā; ša ganiršč, ta: Žahnis (ira) ganit = Žahnis gandš. —

Newaru atštahšt nepeeminejš, ka abōs pirmōs wahršmōs parahdahš janta lih-ššiba Greeku walodai: datas (žita — žita) šahw tani pašchā šašū kā wišs wešelums (das Ganze—eetalinas). Šalihššini Šofoll. Ant. 21. — Wai waretu latwiški teikt: Šchee žitš žitu šata = οἱ αλλοι άλλα λέγει? —

II. Muhšu redaktorū lgi paratštahš šawās šapās: „atšildošchais redaktors.“ jebščhu pa wišam pret Bielenšteina šintakšis § 747. 2. Nelaiše „Pašaulē un daba“ reiši atgahdināja, waj tā rakšit ešot pareiši? — Kuruw jaw reiši Latwju walodu mi-nejšis (Balt. Seml. 7. num.), ka lahprahšt parwehščh abjektiwus šubštantiwōs. Daschi abjektiwu, pa jannam atwahšnati nelahdai aij glušchi šweščhadas šanās nerahdišs ašnu Latwju rakšneezibā, nele wehl šauschu walodā. Šeemehram Kalniņa š. referatā (Mihg. Latw. beedr. rakšta šr. 1) 9. l. p.: „... pee wežeem šubšeešcheem šaulēs deems ir šeltrozigs, žantrozigs jeb (buhš laitam waj) platrozigs.“ Latweetim pehz mehšes daudš labaki darits, šchōs „daschadrozigos“ parwehšt „daschadrotščhōs.“ Bet waj partij. „atšildōts“ naw abjektiwus? Šā labad lai wina tad šaupam neparwehščhāni šubštantiwā, ihpaščhi kad tautas dšeešmas to pašchu dara? Muhšu šentschi žit daudš ne-apšēedaja „Žaimiti ližejinu“ mahžišli die (das Šchickſal) beštimmende Žaima, bet ne kad „leloti“, „lelošcha“ Žaima. Žita tautas-dšeešma dšeed:

Ne man tehwa-teizejimis,

Ne mamina šchehlotaja (3814),

bet tehwa-teizejš pa nelatwiški = teizōts tehws, memina šchehlotaja = šchehlojoti waj šchehlojōšcham. — No „atšildet“ daritaja wahreds (nomen agentis) ir atšildetajš jeb waj atšildnis. Tā tad „atšildōts redaktors“ buhtu jau gan parwehščhams „redaktora- atšildni (atšildetajš),“ itin tā beščhi dšird ištēctajam peemehra labad teiktšim „šchihda trahpneekš, šchihda bleshis, — der betrügerische Z.“ Šešahšumā gan „redaktora-atšildni“ rakšit leelahš šatawa barbaru = buhščhāna, bet ar šaitu jau aprabšim.

Turpmālu mehšinaščhu beš ziteem eewehrojumeem ištēkaidrot Latw. praštajas = partikulās, forma: „ne—gi, ari—g, wari—g, ira—g, waj.“ u. l. j. pr. Karala.

Ši-wersus = Bērš. 10271

stigeer mehli: kalijs, gipis, prasta sahls, kaulu-milti, kali-škahba magnešija. Augki nem: fluoraliu 30 mahzinas, šahli 28 m., gipju 34 m., kaulu miltus 54 m., magnešiju 56 m., kas kopā kahdus 3 1/2 dahld. maksā. Ar šcho šajoukumu peeteef 1 puhra weetai. Stipra mahlu femē, kur lini pavisam ne-šbodašs, šchos mehslus neder leetat; wislabafos augtus tee atnefs widuwejā femē. — Ari sawus špezial-mehslus, par to es Wihnes istahde goda-šgu dabuju (tee ir šalitti ir šehra-škahbē dšhsteem kaulu milteem ni ir fluoraliu) es waru eewehlet; Widfemē tos pr. lineem isleeta ar leelu šetmi; tomehr wisai dandi tee lihdi šchim naw pirtti. Pef šcheem mineteem mehslu, ja femē naw isšhstā (noplizinata) peeteef ar kali-šahli (75 k. pudā) un kaulu-milteem (waj ar labeem superfosfateem), kas us pušhm janžami. Ar š lihdi 7 pudeem no tahda šajantuma puhra weetai peeteef.

Semi, kur pirms lini nahk, negeld mehslot, labaki ir, tad ta jau preefšch beidsamajās zitas šehjas mehslota; tīfai kā wirts mehslušanū jeb kā audšibās šetmetajūs un wairotajūs war weenis waj wrens no min. mehslu ar šetmi isleetat, kā tas Anglija noteef. Kur jau 2 štebru labības bijušas, linūs negeld šeh, jau nesahlu deht.

Dram šahrtam eewehrojot to jautajumu: kā linu mehrzešchana nederigs uhdens pašštams un pahrlabojams? man tagad tīfai ihfi jāpeesihmē, kā us šcho jautajumu wispahrigi jeb no galwas gruhti atbildet, jo lai uhdeni waretu nošazit par derigu jeb nederigu, tad wispirms jāsin, kahdās datās tanī. Wispahrigi peesihmejumi teitan waretu tīfai šche buht: Dajchi ušflawē tefošchu, ziti atkal šahwošchu uhdeni. Nederigs uhdens pr. linu mehrzešchanaš ir tas, kur ošolu un melno alkšhan lapas eebirš, jo zaur tahm lini peenem nelahga isšlatu (krahju) un šamaitajahš. Puhštoshšs uhdens šinams pawisam neder. — Runatajš zere, wisus šchos jautajumus turpmal plašchaki isškadrot.

G. Mathers. Ne par linu kopšchannu wispahrigi, bet tīfai par šcheem šihlakteem jautajumeem es tē wehl kahdus wahrdus gribu peesihmet:

- a) kahds uhdens linu mehrzešchana der? un
- b) kad lini imirkušchi, kā tos wislabati geld balinat, waj stahwus, kur peesleijot, jeb waj gulu us šahli isplatot?

Pirms apluštoshim, tadeht lini jamehrze un jabalina? Linu šahči šastahw is 2 dakahm: is kaula un is misas jeb šchkeedra, kurā akronahš 50 procentes šchkeedru weelas, 25 pr. tahdas weelas, kas uhdeni ušhst, un kahdas 17 pr. tahdas lipigas weelas, kas uhdeni naw uškaušejamas, bet gan kalija šahrmā un — jebšchu gan gauschaki — ari šeeju uhdeni ušhst. Zaur šcho beidsamajo weelu nu linu šchkeedri ir tīl štipri šaweenoti, kā tos zaur šahschannu jeb mišstšchannu

newar dalit, tadeht wajjaga ihpašcha šimiska darba jeb lihdsēka, zaur to tahda šchkeedru atdalishchana eepšehjama.

Tahds lihdsētiš nu ir ruhgums, kuram linu šahči jeb lini, kā deenišchā dšihwē ihfi mehdi šazit, teef padoti. Šchahdu ruhgumu nu panahk, 1) zaur mehrzešchannu uhdeni, 2) zaur balinašchannu, 3) zaur abahm kopā. — Pehz peedšihwojumeem un mahzitu šemtopju špreedumeem 1) Mehrzešchannu isdara šahwošchā waj tefošchā uhdeni, wislabaki tahdā, kas šahwošchš, het zaur peeteefošchu uhdeni teef atjauuots. Ruhgums eesahkšs driš un parahdahš zaur ogles-škahbu gahfi un etīfš-škahbumu, kas pašštams pee štipri krahjota uhdena. Šchahds šchahš ruhgums welkšs wairaf deenu un kad tas nobeidšees, tad šchkeedri jau it wakigi un weegli atlobami. Pehz tam, ja lini wehl ilgoki paleet uhdeni, šchahbuma šihmes nobeidšahš, uhdeni zaur amonol attihstšchannos rodahš alkalijs un tas šahk šmirdet, zaur to ka nu ogtu- un šehra-uhdens gahje atwahš un šchahbais ruhgums pahreet puhštoshā ruhgumā, linu šchkeedri paleet tumšchi un nestiprati un beidsot tee pa wisam teef imihžinati, ja ruhghana pa ilgu welkšs. Zaur

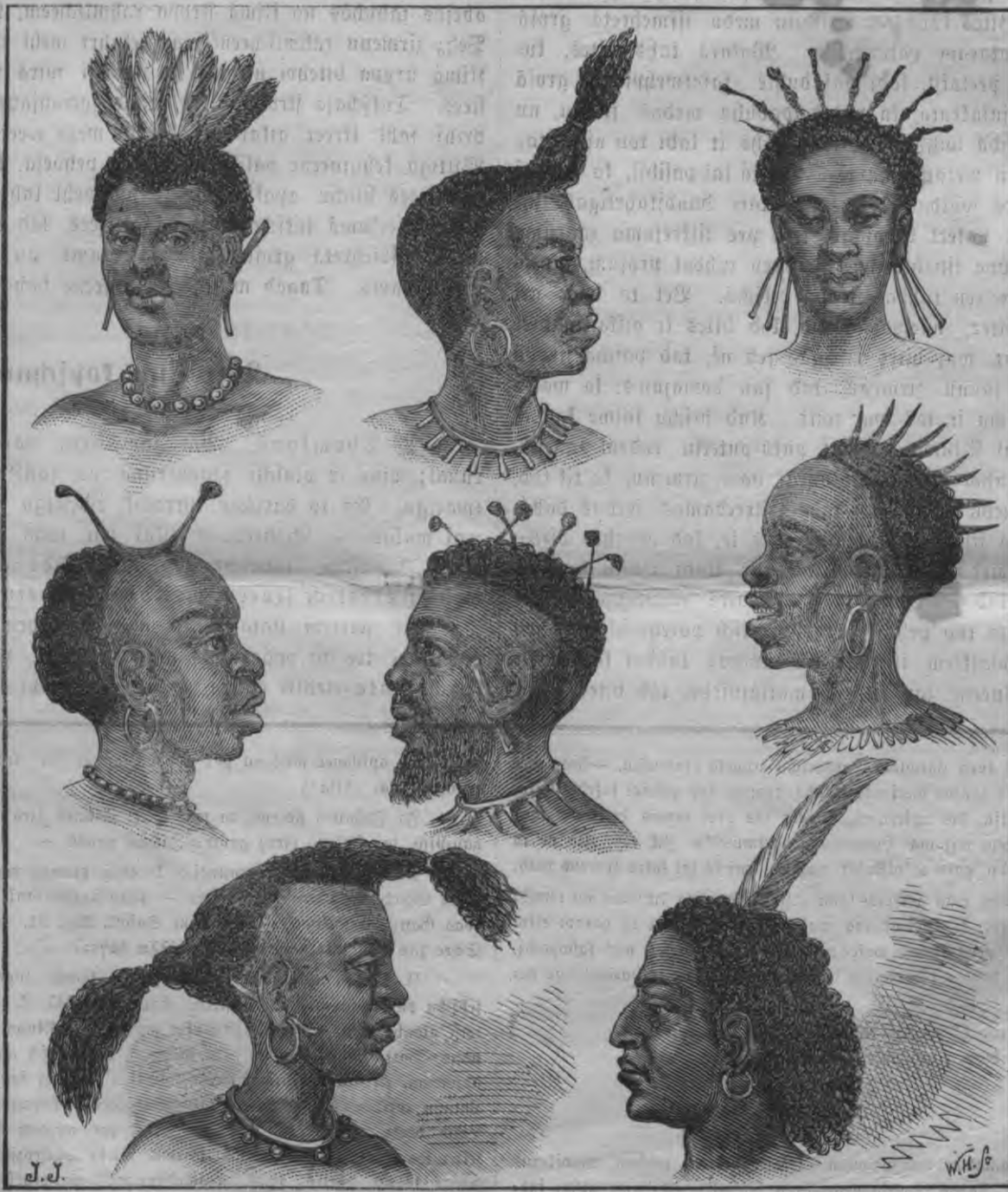
gahfi, kas pee ruhghanaš rodahš, lini uhdeni pajekšs, jebšchu teem šwars wiršū; tīl lihds tee atkal šahk grimt, tad ruhguma heigas ir šahk un nu is deenas, daudšreiš — ihpašchi kad šilts laifs — pat is štundas usmanigi jāapškataš un jāluhko, kā lini nepahrruhghit un nešamaitajahš. Ruhghana jeb mehrzešchana ir ušhstojama par pilnigu, kad linu šchkeedrus ar pirksteem weegli war atlobit no šahča (kaula) un kad šchis ahtri luht, bej ka šozitos. Bet it pilnigi augšcham mineto lipigo weelu tātšchu newar uškaušet, bej ka šchkeedri kluhtu maitati.

2) Balinašchana. To pašchu, ko zaur uhdeni, panahk ari zaur gahju, rašu un leetu, kad linuš plahni isšlaihš us šahli (ne us pliku femē, zaur ko tee šahk puht) un tos daudšahrt groša aplahrt, lihds beidsot linu kauli lehti šalauschami un šchkeedri no teem ar pirksteem weegli atlobami. Tahdā wišē šcho noluhku gan panahk jo drošchaki,

bet ari daudš wehlati jeb rahmati. Pehz šlubekā linu mehrzešchana ir derigaka, ne kā balinašchana, tadeht kā pirmajā newelkšs tīl ilgi un zaur to ari jo šmalštahš šchkeedrus panahk; tīfai tahdās femēs, kā p. p. Šchlesija kur leela rāja, beeshchi lihst un šahle leelškam aug, balinašchanaš dod preefšchrofu.

3) Mehrzešchana ar balinašchannu kopā. Tē linuš mehrze uhdeni, lihdi puhštoshš ruhgums eesahkšs, ko pee šmakas war atših, un tad isšlaihš balinašchanaš, lihdi tee gatawi.

Pef mehrzešchanaš waj balinašchanaš lihdi šchim naw isbewees, linuš gatawus padarit. Gan ir mehginatš, ihpašchi Franziā, linuš

Central-Afrikas mešchonu žiltis Ugogi (lp. 152).

skunstigā wihlē gatavot, tomēr ne ar tahdu sekmi, ka šcho metodi tē jo tuwaki waijadsetu isfaldrot.

Ar šchee tilai ir wispahrigi peesihmejami un ar teem es šawam zeen. preefšrunatajam ne buht negribeju zeta stahtees pee plaščakeem isfaldrojumeem, ko winšch muhšu beedribai laipni peesolijis. Es esmu pahrlēzināts, ka muhšu Latw. linu kopeji tos ar ilgoshanu šagaida, jau tadeht ka Latweefšch mehlē par linu kopschānu lihds šchim til wisai maš rnuats un rakstis, jebichu akurat Baltija linu kopschāna dāščā weetā ir koti plaščas robesčas peenehmuš.

Wispahriga dala.

Schēhde.

(Beigums.)

Juris Utis, Ewalds, f. Saks ir dšimis šchē pat Schēhde 1797. gadā, 29. aprīlī. Wehl sehns buhdams winšch jau no firds mehlejāhs kara-deeneštā eestahtees; bet mahte un patehws negribeja no tam ne sinat. 1812. g. Franzuscheem zaur Aisputi eijot, winšch Klūsumā ar dāščeeem jaunibas-beedreem, Latweefšcheem, norunaja eenaideekeeem usbrukt. Wis nodoms bija jau gatams, bet Sašam, ka wadonim, truhka labaka sirga. Schini bursā wareja tilai muishas pahrwaldneeks lihdsēt. No šcha apsolishānu dabujis, ka ne weenam neteifshot, Saks tam šawu baschu isstahstija; bet šchis nebehndneeks wahrda neturedams, pateiza mahte un muhšu jaunais kareiwu-wadons tika us kahdahm deenahm eeslobšits. Bet tas ne ko nelihdsēja. Rahdā nakti bij Juris pašubis un wija melleščana bij welta. Tikai pehž kahdahm deenahm šina atuahza no Aisputes, tur winšch kahdam radi-neekam, no wina naidu isluhgdamees, šawu nodamu bij isteizis. Drihfi ari bij atpakal-wedeji klahi; bet winšch netahwahs atpakal west, pirms apsolishānu bij dabujis, ka wina wehleschānahs tiffshot peepildita. Tā ari notifahs. Samā 16. dšimšchānas-deenā winšch tehwa muishu atstahja, kara-deeneštā eestahdams, dabuja jau nahkoshā, 1814. g. dalibu nemt pee Parises eeneemšchānas. Eeschi gadi wehlat winšch tika peesfaitis pulkam, kursch Trans-(wipufs) Kaukasija stahweja. No tureenes winšch nehma dalibu karā pret Perseefšcheem un wehlat sem slawenā Paskewitschā pret Turkeem un tika pehdigi 1833. g. par Wosdoku linijas-kasaku pulka komandēeri eewehlets un drihfi pehž tam, wehl palkawneeka kahretā stahwedams, par Kubanas apgabala wirskomandēeri pa-augstinats. Nu eesahfahs wina Kreewijas wehsture muhšchigi peeminamais karsch ar Tšerkesseem, kuri wehl nebij Kreewijas šlepteram padewušchees, bet kalnōs mahjodami, šawu eenaidigu prahtu weenumehr rahdija, deenās, naktis Kreeweem usbrukdami — karsch, kuru Saks ar apbrihnojāmu droščibu un ismanibu ir ar kara, ir ar žiwilijazijas eeroščheem lihds 1843. gadam weda, šcho auglīgu semes gabalu ne ween Kreewijas leelajam lermenam peebēdrodams, bet ari par kultiweeretu widuzi padaridams. Pa šcho laiku winšch 7 zeetofschāns un 10 apzeetinatas kasaku stanzijas usbuhweja. Un ar žil leelu ismanibu winšch pratīs šcho gruhto karu west, ir no ta redšams, ka wisa 10 gadu kara-laiķā til 5 ofizeeri un 281 prahti šaldati dšihwibu šandejušchi un 30 ofizeeri un 612 prahti šaldati eewainoti tikufchi. — Pehž tam Saks tilai wehl weenu reifi šawu meerigu dšihwi Schēhde atstahja, šawa Kunga un Keisera šauzeenam paklawidamas, proti 1849. g.; karā ar Ungareem tika winam ustizets, Kreewu armijas preefšch-gwardiju wadit. Schē pee Waizeem kauju wineidams, winšch padarija, ka eenaidneeku generalim Wergejam ar wisu šawu kara-špehtu bij cerotšchi wadsi jafar.

No kara mahjās pahrnahjis Juris f. Saks eesahfa weenigi šawai familijai dšihwot, it retumis Chdes upites kofcho eeleiju atstahdams; un wina leelakais preeks ir wehl šchim brihšcham dahrsneežiba un mediba, kuru winšch jebichu 82 gadus wezs buhdams, par šawu „weenigo medijinu“ eeskata. —

Politikas pahrsfats.

Jelgawā, 6. maijā. Wehl ne šchodeen naw ne kahdas škaidribas, waj meers waj karsch buhs. Wisi zereja un gaidija meeru no grafa Schuwalowa pahrbraufschānas is Londones; grafs Schuwalows ari pats pahrbraufdams isfajjis, ka warot us pastahwigu meeru zetēt,

bet lihdsi šcho brihdi wehl naw sinams, ka Waldiba wina širojumus no Anglijas usnehmufe un waj Anglija winam jau šawus wisgaligus pagehrejūmus usdewufe. Pa tam Anglu leelakā awise „Times“ raksta, ka grafs Schuwalows nepahrwedot wis ihstēnus preefšchikūmus no Anglijas waldibas, bet winam esot tilai tee pamati sinami dariti, us kureem, pehž Anglijas domahm meeriga islihdšinaschāna buhtu panahšama, un šchos pamatus winšch warot wisgalīgi isfaldrot. Anglijas šwarigata eeruna pret San Stefanās meera nolihgumu esot ta, ka Kreewija dabonot pahrat leelu pahrswaru par Turziju. Jaunā Bulgarija Eiropā un Kreewu walsts paleelinaschāna un winaš wara Ahsija Turziju pawišam apspeedifshot, ta nebuhschot wairs brihwa walsts. Tas esot no Anglijas wisgalīgi nospreests, ka jaunatāšama Bulgarija esot pamafināma un bestam Anglija newarot meerā palift. Bet ja Kreewija ar to esot ar weeru, tad Anglija negribot tanis žitās darishānās jauktees, ko Kreewija nodomajufe, austruma křistito labklahschānu wehledamas nodibinat. — Waj šchee ir tee ihstēne un weenigee pagehrejūmi, kāmdeht Anglija lihdsi šchim til leelu trofšni laišija un nedroščibu wisa Eiropā uštureja un waj wina jau wisgalīgi pee tam palift, tas naw wehl pilnīgi sinams. Runā, ka grafs Schuwalows šchins deenās no Peterburgas us Berlini braufschot un tur ar firsu Bismarku par to šarunafshotees, kahdus preefšchikūmus par San Stefanās meera-nolihgunu waretu Wahzija un Kreewija kopā Anglijai pašneegt. Ja tas m teesa, tad no tam ween jau redšams, ka wehl dāščā deena pa-ees, kamehr positikas gais pilnīgi nostaidrošees.

Ka Wahzu Keisars muhšu Keisaram ir neschaubigs draugs un žil winšch nopuhlejāhs, gribedams Eiropai meeru šagahdat un ušturet, no tam redšams, ka winšch šawu wedekli, Wahzijas kronprintscha laulatu draudšeni, ir suhtijis us Angliju, lai ta šawai mahte, Anglijas tehnineenei, kara domas isrunatu un winaš kara-preefus mafinatu. Uš tureeni ari wehlat aishrauzis pats kronprinzis. — Tas šleptaws Hōdels, kos 29. aprīlī us Wahzu Keisaru šchahwa, eesahkumā dāščadi šawu noseedsibu melleja nolēgt, teikdams ka winšch pats sewi gribejis noschaut, un ja winšch us Keisaru buhtu šchahwis, tad winšch to ari teescham buhtu trahpijis re, bet pehdigi tatschu pateizees, ka winšch bijis nodomajis Keisaru noschaut; ari is Leipzigas dāščadi raksti no Hōdela peesuhiti, kas wina noseedsigu nodomu peerahda. Waj winam kahdi beedri bijufchi un ko zaur tahlaku ismekleschānu panahšs, wehl naw sinams. Pehž Wahzijas walsts litumeem us šcho noseedsibu stahw nahwes strahpe. Tuwakas sinas par pašchu notikumu lasamas šchi numura „Beelikumā.“ Tas jaunakais no Anglijas ir tas, ka wina rimstahs šawa wisai dedšigā kara rihkoshānā, naktis darbi pee kugu isrihkoschānas un apbrunoschānas us waldibas pawehli apstahjušchees. Uš Suezes šino, ka 2. maijā divi kugi „Goa“ un „Atole,“ kas Indijas kara-pulkus us Maltes šalu wed, eebraufufchi Suez-kanalā un gribot tur uhdeni un prowiantu usnem, eekam par kanalu tahlat brauks. Tehnineene šchins deenās pahrluhkoshot kara-pulkus Wol-witschē. Tad wehl is Londones šino, ka Blakburne jauni strahdneeku nemeeri iszehluschees, dandj nameem logi ar atmineem kkuwufchi isfisti, weens fabrikants šawā istabā buhdams gruhti eewainots zaur atmineem, kas par logu eestrehja; kahda otra fabrikanta nams pa wiam nodedšinat. Šaldati nemeera zehlejus isstentaja.

Austrija isturahs arweenu pa wezam. Wina šagatawojāhs Bojnija un Herzegowinā ee-eet un suhta dāščus kara-pulkus ar leelgabaleem us Siebenbirgeni, lai buhtu pee rotās, ja starp Kreeweem un Rumeneem kahda šadurschānahs notikt.

Uš Konstantinopoles šino, ka šarunafschānahs par zeetofschānu atdoschānu naw ne pee kahda mehrla aishwedufschas. Turku waldiba leedšahs tos zeetofschāns atdod, gribedama nogaidit, kas isnahs no grafa Schuwalowa pahrbraufschānas, jo Konstantinopoli zeetchi rī, ka zaur grafu Schuwalowu waj nu kongrejs šanahs waj karsch ušlefees. Wirskomandants generalis Todlebens tamdeht šajāžis karpadomi un nospreedufchi zeetchi us tam pastahwet, ka Turķi Schuwalowu drihš Kreeweem atdod. — Kreewu kara-pulki apzeetinajāhs Sen Stefanā un ir lehgeri nometufchees starp San Stefanu un Konstantinopoli. — Jaunais Kreewijas suhtnis firsis Dobanow-Rohowski 4. maijā ir nonahjis Konstantinopoli un kahd bija ar Turku ušlehta ministri šarunajees, tad isbrauza us San Stefanu, kur winšch žigi ar generalu

Todlebeni farunajees. Drihs wiņsch ari pašam sultanam stahdisees preekschā un tad usfahs atkal kahrtigas darišchanas ar Turziju.

Kreemu waldbiba, lai gan fara negribedama, tomehr zif spehdama brunojāhs, lai buhtu us wiņu gatawa, jo tikai tā wina eespehs fawus panahlumus zaur pehdejo faru ari kreetni un spehzigi aistahwet. Tā tad ari if Filadelfijas (Amerikā) sino, ka Kreemu waldbiba tur 200,000 eerotšchu nopirkusi, kas preeksch Turzijas bija gatawoti, un beš tam wehl turpat pušmiljona eerotšchu apstelejuše. — Muhsu walsts kanzlerā firsā Gortschakowa šlimiba ir us labu wehrtusehs un tagadin ir zeriba us wina iswelesechanos. — Persijas schachs us Kreewiju zelodams, 2. maijā, atbrauzis Tiflisa, kur tas tizis ar leelu godu fanemts.

Darshadas sinas.

No eekschjemehm.

Stan kā neeki, bet naw neeki. Latineem schahds šafams wards: Mutantur tempora et nos mutamur in illis (t. i. laiti pahrgrosahs un mehš lihbsā.) Ka schim šafamani wardam taišniba, to gan ne weens neleegs. — Schahda laitu pahrgrosišchanahs war notikt diwejā wihsē t. i. waj par labu, jeb par sliltu. Naw mans nodams peerahdit, ka muhsu laiti naw slittati par pagahjušchajeem, lai gan dauds tos nepareisi dehwe par loti slitteem. Ari negribu par tahdahm pahrgrosišchanahm rakštit. Mans noluhks ir, tikai par kahdu sliltu pahrgrosišchanos kahdus wahrdus runat, kas pa rahdahs pee muhsu „mihthahs maišes semites“ labibas-tirgotaju istureschanahs pret semneekem. —

Senakos laikos, kamehr pee mums wehl dselszeta nebija, semneeks nemas nesinaja, ka tam wajaga šawu labibu Israeta behrneem pahrdot, ja negrib šahde trift. Bet tagad deemschehl leeta isnahk tā, ka semneekam, gribot negribot, schihdam šawi šweedri japahrdod un tur klahk sinams daschas krahpschianas no schahs tautas par labu janem. Schis teizeens gan nu šlan ehrmigi; jo waretu prasit: Kas tad schihdam gar semneeka labibu par daku; wiņsch tomehr nei sehj, nei plauj, nei šakrahj šchuhnds? Bet ka leeta teescham tā, to es zeru zaur peedšihwojumeem peerahdit. — Kā tirgotajam man ne reti peenahkās ar mana klahkākā pilsehta labibas-tirgotajeem eelastees darišchanas un deemschehl, wehl reis šaku deemschehl, peedšihwot, ka tee pret semneekem pee labibas piršchanas isturahs. Pastahstišchu šawu peedšihwojumu. — Genahk bodē schihds un uswaiza tirgotaju pa pus-wahziski, waj tas negrib pirkt labibas. Tirgotajs tam šola leelako zenu, ko tas tikai war dot, schihds naw ar meeru un, wairaf tē ne dabujis, tas aiseet, war buht sinadams, ka zitur tam kahdas kapeikas peemetihs. Pehz tam eenahk semneeks un, zepuri uonehmis un „kungam godu padewis“ (t. i. roku pabutšhojis) tas it pašemigi luhds tirgotaju, lai tas pirktu no wina labibu. Tirgotajs tam šola diwdesmit kapeiku par mehru masak, kautšchu labiba no tahda pat šwara kā schihdam, peeleet wehl desmit kapeikas, un semneezinšch it laimigs, ka wehl klahk dabujis pee „zeeniga kunga“ pirmā solijuma — at-dod, labi sinadams, ka zitur tas wairaf nedabuhš. — Tā tad nu schihds aigahja, lai gan tam desmit kapeikas par mehru wairaf šolija, ne tā semneeks dabuja. Tas nenoteekahs manā apgabala ar weenu un otru semneeku, bet kā šklaidri sinu, — ar wišem. So kad schihdi, brihnumi dsirdet! semneekem mahjas to pašchu zenu par labibu dod kā tirgotaji pilsehta, tad tomehr to leetu zitadi newar isklaidrot, ka tikai tā, ka tirgotaji (manā klahkējā pilsehta wiši tee schkeetahs wahzeeschi) ir schihdu draugi un šulbā draudšiba usklata schihdus labakus par semneekem, kuri šawu labibu ar šweedreem waigā eemanto. Gan waretu teikt, ka schihdi tirgotajeem labibu peewed leelakā mehra (Quantität) un tapehz tee ari wairaf dabu. Bet kad nu tirgotajeem tā par wina pašchu naudu pirktā labiba, jo leele labibas kuptšchi ašweenu isfuhta schihdus us uspiršchannu, es šaku tirgotajeem pašcheem no wagoneem janonem, bet turpre-tim semneeki teem klahk peewed un špihkeri usnešs, tad gan newarehs zitadi domat, ka tirgotaji grib schihdus bagatus taišit un semneekus plizit (prellen) un tahdā wihsē, war buht pašcheem nesinot, to tautu šti-

prinat, kura deemschehl šastahda walsti eeksch walsts. — Schahdi tirgotaji ašmirst, ko no semneeka wajaga teikt: proti:

„Mehs maišes tehwi esam; Mehš jums to maiši nekam.“

Waj schahda labibas tirgotaju istureschanahs pret šaweem „tizi-bas beedreem“ dabiska un zilweziska, jeb ne, to lai špreech lafitaji. Es no šawas pušes wehletos drihs peedšihwot schahdas nebuhšchanas behres. — M—rus.

Ši Bez-Ates. „Balt. Semkopis“ šaweem zeenijameem lafitajeem nešs sinas un aprakstus gan no šchi gan no tā widus, bet no Bez-Ates ne weena wahrda nemin, it kā muhsu ne mas pašaulē nebuhtu. Zaur schahm rindinahm wina luhgšchu no mums ari kaut ko pastahstit.

Bez-Ates walsts stahw tā šafot ar weenu kahju Mas-Salazes ar otru Matišchu draudšē un šklaita pahri par tikai 40 semneeku mahjahm, kur zitahm walstihm, kā p. p. Waltenbergai, Mas-Salazes draudšē, pahri par 300. Lai gan pehz šklaita mas buhdami, tad attihstibā tomehr kreetnus šolus us preekschu šperam. — Školas buhschana mums jau wairaf ne kā preeksch 20 gadeem eewesta. Kad pastahwigas školas-mahjas wehl nebija, tad behrni sagahja, 3 deenas pa nedeku Mas-Salazes Bez-Ateschu behrni Krena, un Matišchu Bez-Ateschu behrni otras 3 deenas Strengas mahjā, sem školotaja Dres kunga školu noturet. Wehlah školu turetaja Breizi, Kreemu korteka mahjā, kamehr lihdschiginigo pahri jau par 10 gadeem wezo školas-mahju usbuhweja. Tagadeja školotaja Eglit kunga weetā domajam nemt kahdu no Balkas draudšes školotaju seminaristeem; laj Deews palihdsētu pee weenprahtibas palikt, warbuht kā labus augšus nestu. — No Latweeschu laitraksteem, zif ween wina ir, kahdi eksemplari ar us muhsu walsti atnahk. No ta redšams, kā mehš leeli „grahmatneeki.“ Schini leetā weena daka pateizibas nahkās tagadejam walsts preekschneekam, Wentes gruntneekam Preediht šgam, kas isgahdajā, ka „Peterb. awises“ wišem Bez-Atescheem rokā nahza, un tā daschu labu ar awisehm apradinaja, kaut gan pa preekschu turneja un behdajahs, ka nebuhšhot waret šamakfat. Ari agraf wiņsch jaunekšus pajautrinaja, tos dsēdat mahzidams, ko tagad Deewam schehl ir atstahjis. — Us tihrumineem pa-aug ari laba kahrtina, tā ka waram deefgan jautri padšihwot, braukt ar wahgeem us dselšes ašhm, ja pat ar pederaineem. Nefanamees ari daschreis diwus kuschas pee dihsēles speest. Teatrus un weefšigus wafarus šawā walsti nedabujam redset, bet kas par to! Kas spehj un kam patihk, lai laišch us galwas pilsehtu Rihgu, jeb waj ari turpat tuwumā us Waltenbergas Dres mahju, waj us Burtneekem, kur ari schis tas teef isrihkots, gan konzerti, gan bales, gan teatri, gan weefšigi wafari. — Pa nahburgu walstihm un draudšehm dsird trakus šunus štraidajam, kas wis masu šklaidi nedara, ne ween kustonūs, bet ari zilwekus šaplehsdami. Tā no Ruhjenes apgabala dsird daschus behdigus atgadijumus. — Ne ween no šuneem bet ari no zilwekem, tas ir no šagteem, ihpašchi no širgu šagleem ir ko bihtees. Deew-wahrda laikā pee Matišchu basnizas nosagta sehwe, kas gan pehz buhschigas pakadšišchanahs panahkta. Ari šaglis šakerts. — Tai pašchā draudšē B. walsti mahjas meita nakti ahra eedama pamanijusi štali uguns gaischumu. Duhšchiga buhdama peestrehjuši klahk, ašgruhduši un ašflehgufe štata durwis. Tai pašchā azumirli šchahweens šprahdsis un lode ašgahjuši meitai garam. Rihkā gahjušchi mahjas šaudis luhkot, kas tur nu pa lahzi buhs tajā tihklā eetines. Lihds tā at-taišjušchi štata durwis, tā špreeš weens širgu šaglis preti un pirms kā špehjušchi apdomatees, kas darams, jau bijis nebehdneeks meščā eekschā. Mellejušchi waj wehl naw štali kas eewehrojams atrodams un usgahjušchi ašbehgušchā beedri, kas bijis mehslōs eera-zees; šcho nu sinams wis naw waka laidušchi. Pee šakertā atradušchi 12 šchahweeneem lahdejamu rewolweri un abās pušes greešigu dunzi. Mēščā eebegušcho wairaf naw dabujušchi rokā. Š. Pirmall.

No Bez-Peebalgas. Otrā leeldeenu-šwehtu deenā jeb tā šludinajums bij' lašams, leeldeenu pirmdeenā, šchejeenes labd. beedribas teatra-špheetaji israhbija otrureiš „Zahni jeb wajatu pateesibu,“ štatu-lugu peezōs zehleendō no Fr. A. Krummachera, latwiski no mihlā nek. Š. Lieventhala tehwa. Pirmoreiš wina is-rahbija 26. septembrī 1876. g., pa šuru is-rahbišchannu, kā „Balt. Semkopi 44. num. no 1876 g. lašams, kahda Widsemneeze R. šawai draudšenei Kuršemē it plaščhu wehštuli rakšijuse, kas ari eeksch „Mitaušche Zeitungas“

Sludinājumi.

Nabeem, draugeem un pašstāmeem daru sinamu, ta mans brahliis, Kuršišču palihga Kolotajs

Ans Baedmann

3. maijā šho laizigu dšihwi atstahjis un us muhšhigu dusu ta Runga meera aishghjis.

Winu loti noschehlodami wezaki, brahliis un mahjas.

Pfalzgrahwes Pogās.

[108-1]

Ruston Proktora

lokomobiles un kufamas mašhines, Rauschenbacha stiftu-kufamas mašhines, Bucley & Wuda plaujamas mašhines, wehtijamas, hehseku un wehl zitas mašhines, arklus un arlu-dakas, augstgradigus superfossatus un kali-mehslus zc. sem politehnikas pahr-raudshanas stanzijas kontroles pahrdb.

Ziegleris un beedris.

Rihgā, Ralku eelā № 6.

[90-0]

„Balt. Semkopis“ no 1875, 1876 un 1877. gada

ir dabujams un maffā:

stipri eeseets: 1875. gada-gahjeens 1 r. 20 t.

1876. un 1877. g. gahjeenu

ā 1 r. 80 t.

meegli eeseets: titai 1876 un 1877. g. g. 1 rub. 60 sap.

F. W. Brahmman
Rihgā.

Nikolai-eelā blafns streshneeku dahrsam

lehgeris un isstahde

ino wihadas sortes.

semk. mašhinehm un rihkeem.
Superfossati un ma-
[93-0] **shinu eka.**

Manā drufatawā war dabut:

Bafu poteshanas-

un

atjaunoschanas-sihmes

E. Sieslafi.

Gada-rehkinums

no Kursemes sawstarpigas Krujas apdroshinaschanas-beedribas par 1877/78 pahrwalshchanas gadu.

Genemšana.			Izdosšana.		
	Rubki.	Kap.		Rubki.	Kap.
Rases fastahws 24. aprili 1877.	778	69	Par wehlat peeprafitahm atlihdsinaschanahm no 1876 gada.	86	67
Ufseuranzas-premijas	10,996	97	„ ismaksatahm atlihdsinaschanahm no 1877	7,111	92
Pahrdotas peeteishchanahs lofnes preefsh eestahshchanahs	45	24	Ismaksati reserwes-kapitali	867	53
Rentes	949	54	Pahrwalshchanas izdoschanas	1,279	10
Utpakat atmaksati aishleenijumi	11,400	—	Dashadas izdoschanas, ka par peeteishchanahs lofshu druku zc.	45	—
Par weenu ispiaktu ipahrkases-sihmi	200	—	Par weenu 100 rubku 5%-gu kihlu-grahmatu	98	—
			„ no Bilgales zaur pahrstatishchanos dubultigi eenemtu mafsu no 1872	4	55
			Dashadas izdoschanas	—	40
			Aishleenijumi	13,075	—
			Rases fastahws 24. aprili 1878	1,802	27
Kopā	24,370	44	Kopā	24,370	44

Beedribas - etats.

Aktiwa.			Pasiwa.		
	Rubki.	Kap.		Rubki.	Kap.
5%-gas Kursemes kihlu-grahmatas (12,000)	12,040	50	Nepagehretas atlihdsinaschanas no agrafeem gadeem	70	93
Aishleenijumi pret droshibu us 5%, kas katrā laikā maksajamas	6,475	—	Palikums no ihstā grunts-kapitala	14,043	25
Genemami isdewumi.	2	12	„ „ reserwes-kapitala	6,205	71
Rases fastahws 24. aprili 1878.	1,802	27			
Kopā	20,319	89	Kopā	20,319	89

Direktors: Barons von Kummel.

Beesehdetajs: Barons G. von Derfshan.

Beesehdetajs: Barons A. von Sacken.

Sekreteris un Kaseeretajs: Barons E. von Drachensfels.

[109-1]

Zelgawā Lattv. kurlmehnu skolas direktzija dara sinamu, ta augshā minetā skolā jaunus kolās behrnus usnems iwehtdeen, 6. augustā 1878. Tadeht tee, kas kurlmehmus behrnus shini skolā grib dot, lai to peeteiz wif-wehlati lihds 25. junijam š. g. par mahzitatā R. Schulz t. Zelgawā jeb pee mahzitatā Moltrecht t. Matihshōs (St. Matthiae pr. Wolmar). — Ufneamneem behrneem wajjaga buht 7—12 gadus wezeem; par gadu jamafā 100 rubl. f. Kolās un ufurechanas-naudas; kolās laiks ir wismafā 6 gadi; pee peemehshanas janodod ta behrna krustishanas-un bafu-sihme un balteera leeziba par behrna wesehibu — it ihpafshi par plau-shahm. Staidratas un plasholas swas par šho kolu atrodahs shahs kolās litu-

mās, to pee mahzitatā Schulz t. jeb minetā kurlmehnu skolā war dabuht. Tai pašā skolā shogad kurlmehmos kolās behrnus pahrbaudihš otrdeen 30. maijā pulksten 3. pehz pusdeenās. Uf šho ešjamu teel wif laipnigi eeluhgli, lam patiht redset, lahds augšus kurlmehnu mahzishana nesufi. Tad wehl teel swams darits, ta shini kurlmehnu skolā stolas behrnus atlaidihs us wafaras wafas nebe-lahm zeturideen 22. junijā 1878. Skolā atkal jasanahf iwehtdeen 6. augustā 1878.

Zelgawā, 6 maijā 1878.

Zelgawā Lattv. kurlmehnu skolas direktzija.

(110-1)

Pehrwehshana

wifadās krahšās, preefshana un drufashana

par lehteem zeneem teel idarita

Eser-eelā № 15. (111-1)

Krona lga namā, Zelgawā.

augst u. mofalgradigi ar pefsolita labuma apgalwošhanu, tā tā ari lahli-mehslu un wihadas laufšaimn. mašhines u. rihli.

Zeenijamai publikai laipnigi sinamu darām, ta if Anglijas dabujahm fugi ar pašhstāmu un titlab Widsēmē tā ari Kursēmē par labu slawetu

„Langdāles upefossatu“

un pahrdotam wairumā un mafumā par lehtato zenu.

Muhu superfossats stahw tā ar ween apafsh Rihgas politehnikas ismekleshanas stanzijas, tadeht latrs pizejs war bef tahdas mafas list isprowet, waj pateefi tahds saturs, tā no mums teel galwōts; tapat latram, kas leet prowet, teel no politehnikas ar pafsi isprowehchanas leeziba pefshutita.

[105-5]

Brahli Martinsoni,

agraf J. Martinson, pee Widsēmneeta, Peterburgas Ahr-Rigas Ralku-eelā Nr. 8.